

Проектування як засіб формування у студентів творчого підходу при створенні авторської ляльки

Анотація. У статті розглядаються особливості проектування та виготовлення авторських ляльок як засобу розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів трудового навчання і технологій. Сучасні технології дозволяють значно спростити цей процес, залишивши більше часу для творчості і самореалізації. Впровадження у навчальний процес професійної підготовки авторської ляльки є ефективним засобом залучення студентів до проектної діяльності та формування їхньої професійної майстерності, розвиває творчі здібності, формує естетичний смак, удосконалює техніку ручної роботи з волокнистими матеріалами.

Ключові слова: творчість, проектування, технології, вчитель трудового навчання та технологій, авторська лялька, самореалізація.

Постановка проблеми. Основна характеристика творчості людини – це створення нового. Адже кожна особистість має здібності, знання й уміння, завдяки яким вона може створити оригінальний і унікальний продукт. У процесі підготовки майбутніх учителів трудового навчання і технологій навчальним планом передбачено вивчення декоративно-ужиткового мистецтва, живопису, основ дизайну, дизайну костюма і промислового дизайну, середовища тощо, студенти мають можливість оволодіти не тільки теоретичними знаннями, а й практичними вміннями і навичками з технологій художньої обробки матеріалів. Упровадження в навчальний процес розробки і реалізації дизайн-проекту сучасної авторської ляльки є не лише особливим чинником зближення сучасних тенденцій творчості із культурною спадщиною. Це ефективний засіб залучення студентів до процесу проектно-технологічної діяльності та формування їхньої професійної майстерності, розвитку творчих здібностей та естетичного смаку.

Лялька як культурне явище перебуває в центрі уваги мистецтвознавців, філософів, етнографів, істориків, педагогів. Більшість науковців, серед яких І. Бочарнікова, Л. Герус, Р. Гільмаш, І. Котова, О. Матвієнко, М. Мішина, О. Морозова, О. Найден, О. Скляренко, Л. Соколова досліджували народні традиції та технологію виготовлення народної ляльки [4]. Виділяють три типи сучасних традиційних народних ляльок: автентичні традиційні вузлові ляльки, сконструйовані за образно-пластичними формами певної місцевості та авторські традиційні ляльки [1]. У школі на уроках трудового навчання багато часу виділяється виготовленню української народної ляльки-мотанки та її різновидів [3].

Мета статті полягає у висвітленні етапів проектування авторської ляльки як засобу формування творчого підходу у процесі її виготовлення.

Виклад основного матеріалу. Авторська іграшка традиційно виготовляється вручну, в єдиному екземплярі, а образ ляльки є оригінальним і неповторним. Популярність текстильної іграшки викликана тим, що вона універсальна – це і стильний предмет декору, і розвага для дітей і дорослих. Якщо колись лялька вважалася іграшкою, то віднедавна така декоративна іграшка – символ оригінального смаку, фантазії, вираження своїх здібностей у створенні навколишнього середовища.

Процес послідовного здійснення операцій проектно-технологічної діяльності є основою розробки і реалізації проекту авторської ляльки. На початковому етапі роботи важливу роль відіграє матеріальне виконання виробу шляхом розкроювання, вирізання, вишивання, в'язання, валяння тощо. Тобто дві основні складові частини є формоутворення і текстура матеріалу, без знань про властивості і технологію обробки тканини чи інших матеріалів, без відповідних інструментів і обладнання неможливо перейти до завершальних етапів проектування. Для досягнення певних естетичних цілей, особлива увага приділяється стилю, виділення найбільш характерних рис. Практичні вміння зі складання ескізу ляльки у різних ракурсах відіграють важливу роль у подальшій роботі, потрібно детально промальовувати деталі одягу та взуття, зачіску, аксесуари та додаткові предмети, які входять у задуману композицію. Ретельне опрацювання ескізів допоможе створити різносторонній образ ляльки, уникнути помилок, які виникають у ході роботи [1].

Сьогодні при проектуванні і виготовленні інтер'єрних та авторських ляльок широко використовується спеціальне програмне забезпечення для створення цифрових моделей ляльок, проектування лялькового одягу і аксесуарів.

Етап планування – це здійснення аналізу розмаїття текстильних ляльок, створених знаменитими дизайнерами, які підкорили світ своїми цікавими формами, одягом та особливим виглядом. Наприклад, створена норвезькою дизайнеркою Тоні Финангер лялька Тільда просто розбурхала світ хендмейду. Це милі лялечки з рум'яними щічками, виконані з натуральних тканин спокійних тонів, її пропорції тіла не відповідають людськими мірками, руки і ноги довгі, а голова маленька порівняно з тілом, нижня частина зазвичай повна. Сніжки (ляльки з великими ногами) від Тетяни Коннэ, відмінною особливістю яких є великі ступні, одягнені у гарні черевички, чоботи, босоніжки тощо. Ці ляльки з великими ногами вражають своєю витонченістю: шикарні вбрання з якісних матеріалів, доповнені вишивкою, мереживом, тасьмою; одягнені у чудові шапочки або з казковими зачісками з вовни, ниток муліне, атласних стрічок; на обличчі лише очі-крапочки.

Сучасні можливості доступу до використання великої кількості різної цікавої інформації щодо авторських ляльок дають змогу збагатити кругозір і перейняти стиль чи обрати свій. Існують ляльки за мотивами Сьюзен Вулкотт (маленький зріст, тоненькі ніжки, ручки з чотирма пальчиками, чорненькі прями волосся, маленькі оченята, простенькі вбрання насичених або спокійних тонів, смугасті шкарпетки ось відмінні особливості ляльок шотландської художниці); і Тряпінси або корейські Барбі (невеликі лялечки з витонченим статуєю у багатих пишних вбраннях, зі складною зачіскою, прикрашені сережками, намистом, ланцюжками, натуральними камінчиками. В комплекті у них завжди є певні аксесуари: віяла, парасольки, сумочки, капелюшки, квіти, кошики, м'які іграшки) тощо.

Рис. 1. Авторські ляльки студенток спеціальності 014 Середня освіта (Трудове навчання і технології) Катеринчук Вікторії та Магдич Яни

Створення ляльки – від виготовлення каркасу до розпису обличчя майбутньої ляльки, де використовуються усі вміння і самостійність у вирішенні художньої довершеності включає у себе технологічний етап.

На завершальному етапі працюємо над костюмом та аксесуарами, щоб розкрити та завершити цілісний образ. Матеріалами для створення зачіски ми використовували нитки для в'язання або штучне волосся, вважаючи їх більш доречними по стилю і гармонійності (рис. 1).

У масштабах сьогодення з'являються нові підходи у виготовленні іграшки, які можливо використати в якості засобу навчання на основі інформаційно-комунікаційних технологій, з мультимедійними ілюстративними матеріалами, технологічними картами тощо.

У фор-ескізі ми намічаємо основний образ ляльки, одяг і деталі. У наступних ескізах уточнюємо образ, малюємо ляльку в різних ракурсах, підбираємо колір, шукаємо найвдаліші положення, продумуємо дрібниці. Спектр програм для дизайну, моделювання та створення одягу для лялькових 3D-моделей досить широкий. Програма Design Doll (terawell.net/terawell/) дозволяє створити образ, пози і композиції, які необхідні художнику, за допомогою простих, інтуїтивно зрозумілих опцій. Додаток використовує метод накладення, де можна змінювати форми і розміри різних частин тіла (рис. 2). У програмі можна встановити кілька моделей, створюючи складні композиції, вільна камера допоможе

вибрати найцікавіші ракурси. Для початку роботи не потрібно заглиблюватися в тонкощі малювання, не має особливого значення рівень володіння зображувальною технікою. Доступна велика бібліотека поз і моделей, також можна імпортувати моделі з інших програм та експортувати результат роботи у форматі OBJ для 3D-друку [4].

Авторська лялька несе в собі єдиний образ – тіло, одягу, аксесуари. Для проектування лялькового одягу існують спеціальні програми, які надають великий набір інструментів і можливостей, забезпечують автоматизацію усіх етапів проектування швейних виробів та аксесуарів.

Серед таких програм:

- ✓ Wild Things Dolls,
- ✓ Doll Shop,
- ✓ Dollwear Designer.

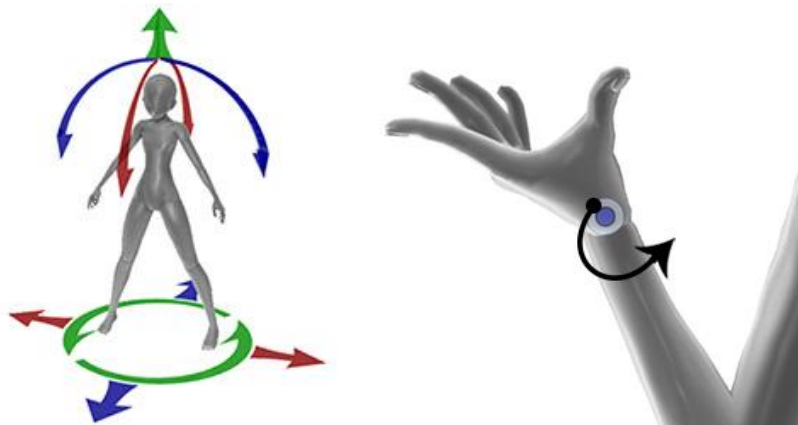

Рис. 2. Процес створення моделі в програмі Design Doll

Безмежне поле для фантазії та дизайнерських ідей створюють сучасні програмні засоби та бібліотеки моделей. Спроекувати свій авторський виріб і втілити ідеї в життя стало значно простіше з появою сервісів 3D-друку, котра дає необмежену свободу у створенні ляльок або окремих деталей.

Висновки. Розвиток художньої спостережливості, виховання широкої художньо-естетичної культури, гарного смаку, творчої ініціативи є надзвичайно важливим для майбутніх учителів трудового навчання та технологій. Тому впровадження у навчальний процес професійної підготовки авторської ляльки є ефективним засобом залучення студентів до проектної діяльності та формування їхньої професійної майстерності, розвиває творчі здібності, формує естетичний смак, удосконалює техніки ручної роботи з волокнистими матеріалами.

Список використаних джерел:

1. Палюкенієнє С. В. Авторська лялька як засіб формування професійної майстерності майбутнього вчителя мистецького профілю. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 5. С. 311-317
2. Творческий проект как средство формирования у учащихся комплексного художественного подхода при создании сувенирной продукции. URL: http://www2.bigpi.biysk.ru/vkr2018/file/iiid_28_06_2019_03_56_15.pdf (дата звернення 28.06.2019)
3. Шимкова І. В., Якубівська Н. Л. Інтер'єрна лялька як вид сучасної творчості у професійній підготовці вчителя трудового навчання і технологій. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій середньої школи: теорія, досвід, проблеми*. Збірник наукових праць. Вінниця: ВДПУ, 2018. 328 с.
4. Шимкова І. В., Якубівська Н. Л. Проектування та виготовлення інтер'єрних ляльок з використанням засобів інформаційних технологій / І. В. Шимкова, // *Графічна підготовка як складова професійної освіти вчителя трудового навчання і технологій* [Електронне мережне наукове видання]: збірник наукових праць. Випуск І. Вінниця: ВДПУ, 2018. 244 с.

Design as a means of formation in the students of the creative approach when the creation of the doll

Abstract. *The article deals with the peculiarities of designing and manufacturing author's dolls as a means of developing the creative potential of future teachers of labor training and technology. Modern technologies can significantly simplify this process, leaving more time for creativity and self-realization. Introduction into the educational process of professional preparation of the author's doll is an effective means of involving students in the project activity and formation of their professional skill, develops creative abilities, forms aesthetic taste, improves techniques of handwork with fibrous materials.*

Keywords: *creativity, design, technology education, technology, author's doll, self-realization.*